

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 295/2014
22.01.2015. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Љубице Милутиновић, председника већа, Биљане Драгојевић и Јасминке Станојевић, чланова већа, у парници тужиоца Републичког фонда за пензијско и инвалидско осигурање запослених у Београду, чији је пуномоћник адвокат Ж.Р. из Б., против тужених Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А. М.Б., чији је пуномоћник адвокат З.П. из К. и Републике Србије, коју заступа Републички јавни правобранилац, ради утврђења права својине, одлучујући о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3740/10 од 15.09.2011. године, у седници одржаној 22.01.2015. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужиоца изјављеној против пресуде Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3740/10 од 15.09.2011. године, као изузетно дозвољеној.

УСВАЈА СЕ тужиочева ревизија и **ПРЕИНАЧУЈУ** пресуда Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3740/10 од 15.09.2011. године у ставу 1. изреке и пресуда Основног суда у Краљеву П 1183/10 од 16.04.2010. године у ставу 1. и 3. изреке, тако што се усваја тужбени захтев и утврђује да је тужилац Републички фонд за ПИО осигурање запослених Београд, по основу новчаних улагања стекао право својине на објектима туженог Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А. М.Б., изграђеним на кат. парц. бр. ..., ...и ..., КО М., уписаним у поседовни лист бр. ... КО М., као и право коришћења припадајућег земљишта на означеним парцелама, па се обавезује тужени да трпи да се тужилац на основу ове пресуде упише у катастар непокретности као власник објеката и корисник припадајућег земљишта испод објеката и земљишта које служи за употребу објеката на означеним кат. парцелама, када за то буду испуњени остали услови, у року од 15 дана од пријема пресуде.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужени Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А. М.Б. да тужиоцу накнади трошкове поступка у износу од 586.500,00 динара, у року од 15 дана од пријема пресуде.

Образложење

Пресудом Основног суда у Краљеву П бр.1183/10 од 16.04.2010. године, у ставу 1. изреке, одбијен је тужбени захтев да се утврди да по основу новчаних улагања тужилац има право својине на објектима туженог Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А. М.Б., на кп.бр..... и ... КО М., уписаним у поседовни лист бр. ... КО М., као и право коришћења припадајућег земљишта, што је тужени дужан да призна да тужилац ово своје право упише на основу пресуде у јавним књигама. Истом пресудом, у ставу 2. изреке, одбачена је тужба да се у односу на тужену Републику Србију утврди да тужилац по основу извршених новчаних улагања има право својине на објектима туженог Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А.на парцелама кп. бр. ..., ... и ... КО М., уписаним у поседовни лист бр. ...КО М., као и право коришћења припадајућег земљишта уз обавезу овог туженог да тужилац ова своја права на основу пресуде упише у јавне књиге. Ставом 3. изреке, обавезан је тужилац да накнади трошкове поступка туженом заводу, а ставом 4. изреке, трошкове туженој Републици.

Пресудом Апелационог суда у Крагујевцу Гж 3740/10 од 15.09.2011. године, у ставу 1. изреке, одбијена је као неоснована тужиочева жалба и потврђена је наведена првостепена пресуда у ставу 1. и 3. изреке. Ставом 2. изреке исте другостепене пресуде укинута је првостепена пресуда у ставу изреке под 2. и 4. и предмет је враћен првостепеном суду на поновно суђење.

Против правноснажне другостепене пресуде тужилац је изјавио благовремену ревизију, због погрешне примене материјалног права са предлогом да се о њој одлучују у смислу члана 395. ЗПП.

Апелациони суд у Крагујевцу је решењем Р1 17/14 од 05.02.2014. године, предложио Врховном касационом суду одлучивање о ревизији тужиоца као изузетно дозвољеној, с обзиром да о истој чињеничној и правној ситуацији постоје различите одлуке судова ради уједначавања судске праксе.

Врховни касациони суд је прихватио одлучивање о тужиочевој ревизији као изузетно дозвољеној због потребе уједначавања судске праксе у смислу члана 395. ЗПП.

Врховни касациони суд је испитао побијану пресуду у смислу члана 399. Закона о парничном поступку – ЗПП („Сл. гласник РС“, број 125/04, 111/09), која се примењује на основу члана 506. став 1. ЗПП („Сл. гласник РС“, број 72/11) и утврдио да је тужиочева ревизија основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 361. став 2. тачка 9. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности. Нема ни друге битне повреде поступка да би се ревизија могла изјавити (члан 398. став 1. тач.1. и 2. ЗПП). Нижестепене пресуде садрже довољне и непротивречне разлоге о битним чињеницама за пресуђење, па нема битне повреде из члана 361. став 2. тачка 12. ЗПП, на коју се ревизијом указује.

Према утврђеном чињеничном стању правни претходник тужиоца Републичка заједница за пензијско и инвалидско осигурање радника Београд је 15.07.1975. године донела Програм развоја и унапређења инвалидске заштите и стварање материјалних услова за превенцију инвалидности, рехабилитацију и

запошљавање инвалида рада у периоду од 1976. до 1980. године. У том периоду је предвиђено финансирање и изградња низа објеката који би у функционалном смислу могли остварити сврху програма, превенцију инвалидности и рехабилитацију инвалида рада. Ради финансијског обезбеђења и реализације програма правни претходник тужиоца је на седницама Извршног одбора своје скупштине у периоду од 1973. до 1977. године, донела низ одлука и закључака којима су „без обавезе враћања“ додељивана новчана средства Центру за физикалну медицину и рехабилитацију М.б., који је правни претходник Завода за рехабилитацију и природно лечилиште А. М.Б.. Правни претходници странака су поводом усвојених закључака а ради њиховог остварења закључивали међусобно уговоре о обезбеђењу материјалне основе за унапређење инвалидске заштите, превенције инвалидности и рехабилитације. Одредбом члана 1. уговора којим је предвиђена реализација финансијског плана за 1975. годину, одређено је да Заједница додељује Центру одређени новчани износ „без обавезе враћања“. Уговорена је и обавеза Центра да додељена средства искористи наменски а у случају да то не учини био би дужан да та средства врати правном претходнику тужиоца са каматом у року предвиђеним чланом 7. уговора (не искључујући и право на накнаду евентуалне штете).

У поступку није било спорно да је правни претходник туженог Завода сва додељена средства улагао у складу са наменом предвиђеном усвојеним програмом. Сва новчана средства која су издвојена од стране правног претходника тужиоца, исплаћена правном претходнику туженог Завода, представљала су вишкове којима је правни претходник тужиоца располагао на основу одлуке и уговора. Укупан износ уложених средстава био је 45.460.000,00 динара, што валоризовано по ценама на дан вештачења представља динарску противвредност од 9.722.680,21 евра. Улагањем ових средстава правни претходник тужиоца финансирао је сву изградњу и опремање објеката правног претходника туженог Завода, с тим што је сопственим средствима плаћао и трошкове текућег и инвестиционог одржавања и накнаду за експроприсано земљиште бившим власницима и корисницима.

Одлуком Управног одбора тужиоца Републичког фонда за ПИО запослених од 06.06.2006. године, измењени су закључци и одлуке Скупштине Републичке заједнице пензијског и инвалидског осигурања радника, као његовог претходника, о расподели средстава за унапређење заштите, превенцију и рехабилитацију којом су додељивана средства за изградњу и набавку опреме Завода за рехабилитацију и лечилиште М.Б. тако што су у свакој појединачној одлуци о финансирању правног претходника туженог брисане речи: „без обавезе враћања“ и „бесповратно“. У извршењу одлуке Управног одбора директор тужиоца донео је и појединачне одлуке 29.06.2006. године. Оваква одлука тужиоца била је последица најављене приватизације одређених специјализованих болница и завода за рехабилитацију иницирана од стране Министарства здравља РС, а објављена у средствима јавног информисања, с обзиром да се у поседовни лист број ... катастра непокретности К. за КО М. на кат. парцелама ..., ..., ... и ..., као титулар права уписала тужена Република Србија, (а као корисник тужени Завод за специјализовану рехабилитацију А.).

Полазећи од неспорног и утврђеног чињеничног стања нижестепени судови су закључили да тужбени захтев није основан јер нису испуњени услови за

стицање права својине ни по једном правном основу предвиђеном чланом 20. Закона о основама својинскоправних односа, посебно по основу градње и стицања нове ствари у смислу члана 22. истог закона. Разлог томе по оцени судова је што између правних претходника странака није постојао споразум да се улагање тужиочевих средстава врши у циљу стицања права својине на новим објектима. При таквом закључивању позвали су се на садржину одлука и закључака правног претходника тужиоца као и међусобно закључених уговора странака, према којима су средства давана у циљу изградње објеката и реализације тужиочевог програма за развој и унапређење инвалидске заштите и стварања материјалних услова за превенцију инвалидности, рехабилитацију и запошљавање инвалида рада, а не због стицања својине, без обавезе враћања од стране правног претходника туженог Завода, тако да накнадна измена таквих аката располагања средствима не утиче на њихову правну оцену и ваљаност.

Правно резонување нижестепених судова у побијаним пресудама није прихватљиво јер је засновано на погрешној примени материјалног права, што се основано указује тужиочевом ревизијом.

Меродавни прописи важећи у време улагања средстава за накнаду за експроприсано земљиште и изградњу спорних објеката били су Закон о пензијском и инвалидском осигурању („Сл. гласник СРС“, број 51/72, са каснијим изменама), и Статут Републичке заједнице ПИО радника Београд („Сл. гласник РС“, број 1/73). Чланом 70. став 1. тачка 2. и 3. наведеног закона, било је прописано да се из средстава Заједнице подмирују расходи за рехабилитацију и запошљавање инвалида рада и деце инвалида и унапређивање инвалидске заштите и превенције инвалидности у складу са достигнућима савремене науке. Чланом 71. истог закона, било је одређено да се средства за пензијско и инвалидско осигурање обезбеђују из доприноса из личног дохотка радника, доприноса из дохотка организација удруженог рада, средстава Републике, камата на уложена средства и осталих прихода. Према одредбама чл.161. став 1. и 162. тачка 2. и 3. Статута Републичке заједнице ПИО, Скупштина као највиши орган Заједнице била је овлашћена да утврђује програм мера за унапређење заштите осигураника у оквиру заједнице, одређује политику коришћења средстава и стара се о правилном остваривању права осигураних лица и рационалном пословању фондова, економичном трошењу средстава и рентабилном улагању расположивих средстава као и да обезбеђује услове за спровођење рехабилитације и запошљавање инвалидних лица уз обезбеђење материјалне основе за унапређење инвалидске заштите, рехабилитацију и превенцију инвалидности.

У складу са законским и статутарним овлашћењима Скупштина заједнице је 15.07.1975. године донела Програм развоја и унапређења инвалидске заштите и стварања материјалних услова за превенцију инвалидности, рехабилитацију и запошљавање инвалида рада у периоду од 1976. до 1980. године. На основу одлуке скупштине правног претходника тужиоца закључени су посебни уговори у којима је било наведено да се новчана средстава у опредељеној висини додељују без обавезе враћања, али уз обавезу да буду утрошена наменски са последицом да у случају кршења те обавеза буду враћена заједно са каматом. Према томе, улагање тужиочевих новчаних средстава је извршено строго наменски, искључиво у циљу превенције инвалидности и рехабилитације тужиочевих осигураника.

Правни претходник тужиоца је у складу са тада важећом законском регулативом (одредбама чл.243. став 2. и 245. Закона о удруженом раду, као општег прописа и чл.70. и 71. Закона о пензијском и инвалидском осигурању као посебног прописа), имао право располагања друштвеним средствима и могао је стицати право коришћења на средствима у друштвеној или државној својини. У време извршених улагања друштвено правна лица нису могла да стичу својину. Закон о основним својинскоправним односима („Сл. лист СФРЈ“, број 6/80), према којем се право својине стиче по самом закону и на основу правног посла, ступио је на снагу после усвајања програма тужиочевог правног претходника којим је предвиђено и по којем је извршено финансирање и изградња објеката намењених превенцији инвалидности и рехабилитацији тужиочевих осигураника. Закон је првобитно регулисао само стицање својине физичких и грађанско правних лица. Ступањем на снагу Закона о изменама и допунама овог закона („Сл. лист СРЈ“, број 29/96 од 26.06.1996. године), омогућено је стицање права својине на покретним и непокретним стварима и друштвеним правним лицима (новелирани чл.1. и 9. Закона). Основи за стицање права својине на непокретним стварима прописани су одредбама члана 20. до 26. Закона о основама својинско правних односа. Одредбом члана 20. став 2. Закона, прописано је да се право својине стиче и одлуком државног органа на начин и под условима одређеним законом. Одредбом члана 21. овог закона предвиђено је да се по самом закону право својине стиче, између осталог, и стварањем нове ствари као и грађењем на туђем земљишту.

Правни претходник тужиоца као друштвено правно лице је након 1996. године и измена Закона о основним својинскоправним односима, под новим називом Закон о основама својинскоправних односа, могао да стиче право својине у складу са уделом средстава које је уложио у изградњу. Према утврђеном и неспорном чињеничном стању спорни објекти изграђени су искључиво учешћем уложених тужиочевих средстава. Својински спор поводом улагања тужиочевих средстава у изградњу објеката Специјализованог центра за физикалну медицину и рехабилитацију, које користи тужени Завод, настао је 2007. године поводом најављеног поступка приватизације. С тим у вези Управни одбор тужиоца је још 06.06.2006. године донео одлуку о изменама закључака и одлука скупштине његовог правног претходника изменом тих аката располагања новчаним средствима у виду бесповратног давања и брисањем одреднице уговора „без обавезе враћања“. Уложена средства у изградњу и опремање спорних објеката као специјализоване установе и за њихово одржавање, као и за исплату накнаде у поступку експропријације (из прихода од доприноса) представљају средства тужиочевих осигураника у смислу одредаба Закона о пензијском и инвалидском осигурању и Закона о доприносима за обавезно социјално осигурање („Сл. гласник РС“, број 84/2004...7/2012 – чл.2. и 3). Средства која користе организације обавезног социјалног осигурања, као ни ствари стечене на основу тих средстава нису могли представљати средства Републике Србије, како је то било изричито прописано одредбом члана 1. тачка 2) подтачка (3) Закона о средствима у својини Републике („Сл. гласник РС“, број 53/95...101/2005). Одредбом члана 3. став 2. сада важећег Закона о јавној својини („Сл. гласник РС“, број 72/2011, 88/2013, 105/2014), је прописано да се под јавном својином не сматрају ствари обавезног социјалног осигурања.

Имајући у виду порекло наменски уложених и искоришћених средстава за изградњу спорних објеката, као и да је њиховом изградњом и коришћењем остварен заједнички циљ тужиоца и туженог Завода а то је превенција инвалидности и рехабилитација инвалида, при чему ни тужиочев правни претходник а ни правни претходник туженог нису имали намеру стицања својине, што није било ни могуће према важећим прописима у време улагања новчаних средстава, Врховни касациони суд је закључио да је тужбени захтев према туженом Заводу основан и у односу на право својине на објектима и у односу на право коришћења земљишта под објектима, потребног за употребу објеката, када се за то испуне остали прописани услови. Овакво закључивање и одлучивање у односу на овог туженог не прејудицира одлуку о захтеву у односу на тужену Републику Србију јер не мења својински режим на земљишту.

Из наведених разлога је на основу члана 407. став 1. ЗПП, одлучено као у ставу првом и другом изреке пресуде.

Решењем у ставу трећем изреке, на основу члана 161. став 2. у вези чл.149. и 150. ЗПП, тужиоцу је досуђена накнада трошкова који се односе на састав четири образложена поднеска по 25.000,00, приступ на два неодржана рочишта по 13.000,00 динара, и 13 одржаних рочишта по 26.000,00 динара, за састав жалбе 62.500,00 динара, као и за трошкове вештачења 60.000,00 динара, укупно 586.500,00 динара. Трошкови су одмерени на основу Тарифе о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката важеће у време првостепеног пресуђења. Трошкови ревизије нису досуђени јер их тужилац није опредељено тражио.

**Председник већа-судија
Љубица Милутиновић,с.р.**